

Nr 469.

Av herr **Bogren**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 268, angående förändrade grunder för pensionering av marinens stammanskap m. m.*

I proposition nr 268 till årets riksdag föreslår Kungl. Maj:t ändrade grunder för pensionering av marinens manskap. Enligt dessa skall blott det manskap, som tagit anställning före den 1 januari 1918, pensioneras, varefter all manskapspensionering vid marinen skall i likhet med vad förhållandet är vid armén upphöra. Frågan om manskapets pensionering eller icke sammanhänger på det intimaste med frågan om manskapsstyrkans rekrytering. Rekryteringen av stamanställda vid armén och än mera vid marinen, speciellt vid flottan, har vållat och vållar vederbörande myndigheter mycket stora bekymmer och svårigheter, varför än det ena, än det andra medlet försökts för att råda bot för detta onda, oftast utan önskad påföljd men med stora kostnader för staten. I den ovannämnda propositionen åtföljande sakkunnigas av 1912 betänkande och förslag dels till avgångsålder och dels till pensionering av marinens manskap, finner man ytterligare stöd för detta påstående. Dessa sakkunniga synas ha lagt sitt arbete så, att manskapsrekryteringen med deras förslag skulle i högsta möjliga mån underlättas. De föreslå för marinens manskap en avgångsålder av 50 levnadsår, då den avgångne erhåller en pension, utgörande innehavd lön m. m. under de senaste två tjänsteåren. För denna avgångsålder uttalade sig 1915 års reglemente för kustartilleriet, där denna avgångsålder bestämts, marinförvaltningen i dess skrivelse den 4 mars 1913, chefen för kustartilleriet (om karlen är befordrad, eljest tidigare). Stationsbefälhavaren i Karlskrona ansåg, att obefordrat manskap skulle avgå vid 35 års ålder, medan dåvarande chefen för marinstaben ansåg, att rekryteringen skulle vinna mest på en avgång av obefordrade vid 24 levnadsår.

Mot detta förslag restes flera tungt vägande skäl. Dels har flottan i långt högre grad än armén behov av manskap med en lång utbildningstid. Kursen för skeppsgossekåren t. ex. är 3-årig, varpå följer en första anställning på 6 år. Dels sker befordran till underofficerskorpral, UOK, först vid en ålder av 25 $\frac{8}{12}$ år i medeltal och till underofficer, UO, vid en medelålder av vid flottan 34, vid kustartilleriet 29.8 år. Således om man vill lämna manskapet tillfälle till befordran till UO, kan avgångstiden ej sättas tidigare än 34 år. Men att förmå dugande karlar, varav flottan har oavvisligt behov, att stanna i tjänst så länge, då det är ovisst, om de befordras eller då skola gå, har mött de största svårigheter. Härför har anlitats flera medel: rekapitulationspremier, avskedspremier och civilanställning. Om de förstnämnda yttrar chefen för underofficers-sjömanskårerna i Karlskrona den 5 februari 1913 följande, att »densammias införande ej motsvarat förväntningarna», och den 11 maj 1914 att »det ej torde vara skäl att fortgå på denna väg för vakansernas fyllande». Kårchefen vid Stockholms station instämde häri, då han den 5 september samma år påpekade, att »erfarenheten ger vid handen, att nyttan av desamma (rekapitulationspremierna) är ganska obetydlig».

Rörande avskedspremier erinrar 1912 års sakkunnige, att om dessa skola för den vid 35 års ålder ur tjänst avgångne mannen få någon betydelse, då han skall söka sig in på en ny levnadsbana, så är 2,000 kronor det minsta belopp, som kan lämnas honom. Men ur kostnads-synpunkt torde riksdagen ej kunna stanna vid ett dylikt förslag.

Civilanställning har ej visat sig som en framkomlig väg, varpå staten skulle kunna hjälpa det ur här och flotta avgående manskapet till gagnande och tryggad utkomst efter en längre tjänstetid vid marinen, som måste ha de stamanställda kvar en avsevärt lång tid. Under sådana förhållanden synes ingen annan väg leda till målet, att rekrytera marinen med dugligt folk och med utsikt, att detta stannar i tjänsten, så länge staten har fullt gagn därav, än att vid en fastställd avgångsålder pensionera även dem, som i manskapsgrad tjänstgöra till denna ålder. Men då måste självfallet dessa pensioner vara så pass tillmätta, att de trygga karlens ålderdom mot nöd. I detta avseende synes mig förslaget av 1912 års sakkunniga vara väl avvägt. Om detta förslag i dess helhet yttrar Kungl. Maj:t i nu föreliggande proposition sidan 11: — — — »från de militära myndigheternas sida har icke någon erinran framställts varken ifråga om den föreslagna avgångsåldern eller mot vad som föreslagits beträffande pensioneringen».

Att under sådana förhållanden följa Kungl. Maj:t på det förslag, som 1917 års sakkunniga framlagt, torde vara mindre välbetänt, då detsamma synes mig vara ett tämligen löst projekt, som ej vilar på en saklig utredning eller grund. Enligt vad redan anförts och erfarenheten styrker, skulle det i hög grad försvåra rekryteringen vid marinen. Här torde jag få anföra, vad föredragande statsrådet Åkerman yttrar till statsrådsprotokollet den 16 sistlidne april rörande rekryteringen vid armén: »om nästan varje yrke torde gälla, att benägenheten för att välja detsamma är beroende icke blott på de förmåner, som till en början erbjudas, utan även på de möjligheter, som för framtiden ställas i utsikt. Ett yrke med ringa dylika möjligheter kan knappast åt sig förvärva några dugliga element eller åtminstone icke för någon längre tid behålla desamma. Anställningen får huvudsakligen karaktären av något tillfälligt, som kanske tages i brist på annat och behålles endast, till något bättre yppar sig». I föreliggande förslag talas helt löst om, huru en del av marinens äldre, kvalificerade av manskapsgrad skulle befordras till sergeanter av tredje klass eller till förmän vid daglönarekåren. Huru många av dessa kategorier behöver marinen? Huru ställa sig kostnaderna för dessas pensionering? Vad skulle ett effektivt system med användandet av rekapitulationspremier och avgångspremier kosta staten årligen? Dessa premiers belopp etc.? Att här blir fråga om stora statsutgifter är självfallet, men riksdagen bör något så när veta, vartill desamma kunna stiga och vad verkan de medföra, innan riksdagen går med på ett försök, där erfarenheten redan är rätt så nedslående.

På grund av det anförda och av frågans stora betydelse för vår marins beredskap samt den sena tiden i innevarande riksdagstermin, och då frågan synes kräva en förnyad utredning, tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen med avslag av Kungl. Maj:ts proposition nr 268 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning och förslag av och i föreliggande ärende.

Stockholm den 8 maj 1917.

Oscar Bogren.